

Det emneskiftende smask og andre diskursgrammatiske træk ved DR TV's *Vores Vejr*

Jan Heegård Petersen
Københavns Universitet

1. Indledning

I denne artikel peger jeg på nogle sproglige særtræk ved den type vejrudsigt der udfolder sig i DR TV's *Vores Vejr*. Trækkene der beskrives, er *sætningsækvivalenter* (eller 'sætningsemner'), informationsstrukturelle særkender i *sætningsspidsen* og i *sætningshalen* (dvs. i henholdsvis begyndelsen og slutningen af en ytring), *pauser* og hvad jeg har kaldt *det emneskiftende smask*. Jeg argumenterer for at trækkene bør indgå som en del af registret for den sproglige genre 'den mundtligt formidlede vejrudsigt'. Først ridser jeg den tidligere forskning op, dernæst præsenterer jeg data og metode, og herpå følger analysen. Artiklen rundes af med en kort konklusion.

2. Tidligere forskning

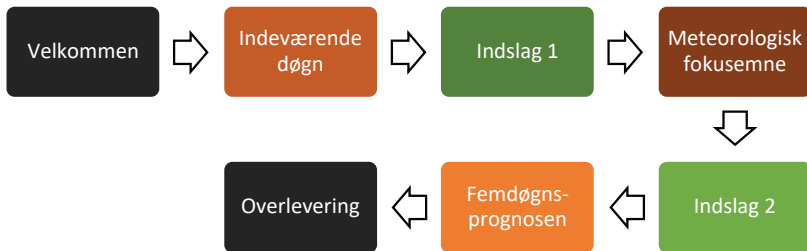
Trods de allestedsnærværende og dagliglivsrelevante vejrudsigter vi eksponeres for i medier, er sprogbrugen i danske vejrudsigter påfaldende lidt udforsket. Jensen (1985) er en rapport fra et undervisningsforløb af meteorologer afholdt på RUC i 1985. Rapporten giver dels en oversigt over de genremæssige krav der er til vejrudsigten som tekst, dvs. vedrørende disposition, emnerækkefølge, faglighed, anskuelighed o.a., dels anvisninger til det hensigtsmæssige *register*, dvs. råd vedrørende morfosyntaks, velformethed, udtryk for personligt nærvær og forbehold, klicheer o.a.

I et upubliceret arbejde nævner Sandager Sørensen (2013) en række typiske sproglige træk ved tv-vejrudsigter formidlet af en meteorolog. Først og fremmest afspejler leksikon, naturligvis, det faglige element med termer som *front*, *nedbør*, *skydække*, *regnområde* m.m., men leksikon afspejler også at vejrudsigten kan personliggøres med fx vurderende ord som *smukt*, *pænt* og *heldigvis*, eller ved at vejrværterne omtaler effekten af en given vejrtype, fx *så tag varmt tøj på når du skal ud*. Hvad angår det syntaktiske, observerer Sandager Sørensen at der som en måde at strukturere indholdet kronologisk på ofte forekommer tidsangivelser i fundamentfeltet: *i dag ...*, *(og) i morgen ...*, *(men) på tirsdag ...*. Men ikke mindst observerer Sandager Sørensen ”verballøse sætninger”, fx ”Tørt vejr med nogen eller en del sol, men i løbet af dagen mere skyet fra sydvest” (2013: 15).

Foruden disse to arbejder kan nævnes Salomonsen (1990), som er en analyse af den tv-transmitterede vejrudsigt som kommunikationssituation, og Blom (fx 2009 og 2011) som i sine analyser af hovedsagelig morfosyntaktiske træk ved nyhedssprog i almindelighed også inddrager vejrudsigter.

3. Vores Vejr – Data og metode

Vores Vejr er en nyhedsudsendelse der er placeret i DR TV’s vigtige tidlige aften-sendeplade mellem TVA Nyheder og Aftenshowet. Vores Vejr varer ca. 10 minutter, og i udsendelsen indgår der forskellige typer vejrudsigter og andre vejr- og klimarelaterede indslag, se figur 1.

Figur 1: Den typiske dramaturgi for *Vores Vejr*.

Efter en kort *velkomst* med bl.a. seerfotos følger en redegørelse for det aktuelle vejr i *indeværende døgn*, døgnprognosen, dvs. vejret

som det har været på dagen op til sendetidspunktet og de næste 24 timer. Herefter følger som regel det første af forberedte journalistiske indslag med et vejr- eller klimarelateret emne, fra ind- eller udland, og herefter et *meteorologisk emne* af pædagogisk-forklarende art. Dette følges af indslag nr. 2, før den vigtige *femdøgnsprognozen*, og så rundes der af med en *overlevering* til Aftenshowet. De journalistiske, båndede indslag er forberedt på forhånd og indeholder bl.a. speak af en journalist. Det sproglige indhold i de andre sektioner er mundtligt produceret af vejrværten live i studiet. Vejrværtens introduktioner til de journalistiske indslag bærer præg af at være oplæst fra en monitortekst. De andre sektioner er ikke oplæst, men til gengæld nøje forberedt. (Den interesserede læser kan komme med bag produktionen af *Vores Vejr* her: <https://www.dr.dk/nyheder/vejret/kom-med-bag-skaermen-ved-dr-vejret>.) Analysen i denne artikel er baseret på sprogbrugen i sektionerne indeværende døgn og femdøgnsprognozen.

Som kilde til undersøgelsen indgår 8 udsendelser i perioden 10. oktober til 16. november 2023, fordelt på fire vejrværter med hver to udsendelser. (Se oversigten over kilder sidst i artiklen.) Perioden indeholder både dramatisk vejr (stormflod ved østvendte kyster) og almindeligt (ustadigt) efterårsvejr. Vejrudsigternes lydside er først automatisk transskriberet vha. Words *Transskriber*-funktion og derefter korrekturlæst med støtte i både lyd og billede og med tilføjelse af pauser og andre ekstralingvistiske træk.

Der indgår 4.983 ord fordelt på i alt 409 ytringer i sektionerne indeværende døgn og femdøgnsprognozen. Af disse ytringer udgår af datasættet to eksempler på disfluens, seks imperativer (af typen *og lad os så ...*), en interrogativ og en selvstændigt stående ledsætning. Tilbage er et datasæt på 399 ytringer, hvoraf 338 er helsætninger, dvs. med finit verbal og et subjekt (i få tilfælde elliptisk), og med evt. tilhørende ledsætninger, og 61 er *sætningsækvivalenter* (Becker-Christensen 2010: 161-162), svarende til Sandager Sørensen's 'verballøse sætninger' og *sætningsemne* (Heltoft m.fl. 2020: 96).

4. Analyse

4.1 Sætningsækvivalenter

Som sætningsækvivalenter regner jeg ytringer der ikke indeholder et finit verbal, og som heller ikke kandiderer til et være (interjektionelle)

'etfeltshelheder' (Heltøft m.fl. 2020: 31), fx af typen *Ud!*, *Dit fjols!*, *Taxa!*. 'Sætningsækvivalenter' som her brugt kan som kerne have et adjektiv, et adverbial eller et infinit verbum, men typen omfatter også selvstændigt stående nominalsyntagmer der kan være mere eller mindre udbyggede, fx *ret uændret **temperatur** (.)* og *ustadigt **vej**r* og *men også en ret LUN **luft** der blæser op sammen med det her (.)* *frontsystem*¹.

Distributionsmæssigt fylder sætningsækvivalenter ikke en markant, men dog bemærkelsesværdig del, 15 % (61 af 399). Nogle optræder som deciderede overskrifter efterfulgt af en anden, eksplikerende sætningsækvivalent, (1), og nogle gange af flere i en opremsning, (2).

- (1) vejrpogNosen for i morgen tidlig klokken otte
en våd affære som I nok kan se (LG, 09/11-23)
- (2) torsdag og så fredag lørdag her
(.3) (.h) enkelte byer iSÆR lørdag
og så MEGet blæsende
op til en HÅRD kuling (.) fra ØST især ind over den
SYDlige del af landet
(AB, 16/10-23)

Andre igen optræder som alternativ til en sætningsformet ytring i en sekvens af sådanne. De har som sådan selvstændigt indhold om fx kommende vind- eller nedbørsforhold, (3)-(4), og de kan være udbyggede hypotaktisk som (5) med tre sætningsgrader.

- (3) det er sådan (.) (.h) en frisk hård vind faktisk alle dagene
her **så rimeligt blæsende**
(.4) (.h) men i morgen startede det som sagt med regn mod
nordvest (MJ, 10/10-23)

¹ Transskriptionerne følger dansk standardortografi men er uden tegnsætning og stort begyndelsesbogstav. (.) = pause under 300 ms, (.4) = pause på 400 ms, (.h) = hørbar indånding, [smask] = hørbart smask, VERSALER = emfatisk eller fremhævende tryk, :, fx *i:*, = forlængelse af enkeltlyd, bindestreg, fx *afbryd-*, = selvaftbrydelse, [...] = redaktionel udeladelse. Fed og understregning er mine fremhævelser. Vejrværtsforkortelser: MJ = Michael Jarnvig, AB = Anders Brandt, LG = Louise Gade, TM = Thomas Mørk.

- (4) men herefter bliver der altså åbnet for at øh vi får den her (.) (.h) efterhånden køligere luft ned fra en øh (.) (.h) nordvestlig retning
og det betyder der er en generelt faldende (.3) (.h) øh tendens her i temperaturerne
byger til at begynde med (TM, 11/10-23)
- (5) først et satellitbillede fra i formiddags (.) hvor man kan se hvorfor solopgangen var så flot mange steder (MJ, 10/10-23)

Hos Thøgersen & Heegård Petersen (u.u.) finder vi et bud på hvorfor sætningsækvivalenter er så relativt fremtrædende i vejrudsigter: ”[vejrudsigt]genren er så veletableret at en række registerspecifikke ‘stikord’ nærmest i opremsningsform er nok til at bære den tilstræbte betydning, ‘sådan er/bliver vejret’, uden at sætninger er nødvendige”. Interessant nok finder Thøgersen & Heegård Petersen at andelen af sætningsækvivalenter falder markant fra tidligere radio-vejrudsigter (fra 1930’erne) til moderne tiders tv-vejrudsigter, og at der sker et markant skifte når vejrudsigterne begynder at blive præsenteret af vejrværter, dvs. fagmeteorologer. Forfatterne kobler dette til ændret formidlingspolitik: Sprogbrugen skal være nemmere tilgængelig for seeren (se også Jensen 1984) og det bliver den så tilsyneladende når ytringer bæres af et finit verbum og et subjekt frem for ikke. Sætningsækvivalenterne i nærværende undersøgelse kan altså ses som en rest fra tidligere tiders sproglige (oplæsnings)tradition, hvor inddragelsen af seeren eller lytteren spillede en mindre rolle.

4.2 Sætningsspidsen

Som ’sætningsspids’ regner jeg sætningsskemaopladsene fundament og løst fundament (eller ’ekstraposition til venstre’). Det er en almindelig antagelse i grammatikker og håndbøger at lette led i sætningsspidsen og først og fremmest på fundamentpladsen er et typisk træk ved talesprog, hvor lette led er pronomener, foreløbigt subjekt *der* og *det*, adverbialt (og tryksvagt) *her* og *der* samt adverbialt *så* (Brøcker m.fl. 2012, Jørgensen 2014, Puggaard 2019, Heegård Petersen 2023). Jørgensen (2014) og Heegård Petersen (2023) finder da også at der er

85-88 % lette led i deklarative sætninger i henholdsvis konversations- og interviewdata. I Vores Vejr er der let led i fundamentfeltet i 'blot' 201 deklarative sætninger (59 % af tilfældene), dvs. at 41 % af de deklarative sætninger indledes med et 'tungt' led. Talesproget i Vores Vejr rykker hermed ved de gængse forestillinger om informationsstruktur i talesproget.

Jeg foreslår to faktorer der medvirker til dette træk. For det første er Vores Vejr-sproget fagligt; typiske 'tungere' nominale led på fundamentpladsen er nemlig *vores koldfront*, *skyerne*, *solen*, *temperaturen*, *tirsdag* (og andre ugedage), *Danmark* (og andre stednavne), *formiddagens satellitbillede*, *det her lavtryk*, *nogle blæsende døgn* o.a. For det andet bruges fundamentpladsen, som også påpeget af Sandager Sørensen (2013), til at disponere indholdet kronologisk og steds-mæssigt i form af tids- og stedsadverbialer. Typiske ikke-sætningsformede tid- og stedsadverbialer er således *i løbet af i morgen* (eller anden periode), *i det nordjyske* (eller anden lokation), *i formiddagstimerne* (eller andet tidspunkt), *i første omgang*, *på bagsiden af fronten*, *søndagen* (eller anden ugedag) og *ude vestpå*.

Et tungt led i sætningsspidsen er en måde at tematisere på, og det synes således at være et typisk træk for den mundtlige genre som vejrudsigter er, at den har en stor tolerance for tungtledstematisering.

Ikke overraskende, det er jo ikke-oplæst talesprog der er tale om, ser vi ofte sætningskonstruktioner med løst fundament ('ekstraposition til venstre')², dvs. med anaforisk pronomen eller resumptivt *så* eller *der* på fundamentpladsen og et tungere led som løst fundament, fx:

- (6) og **vores koldfront den** er blevet skubbet herved (TM, 11/10-23)
- (7) **har du udendørs sysler i weekenden** (.3) **så** øh er søndag måske ikke et øh et dårligt bud (LG, 9/11-23)
- (8) **på bagsiden der** strømmer klarere (.3) køligere og tørrere luft (.) ind over os (TM, 11/10-23)

² Men bemærk at der også kan være løst fundament i oplæst talesprog i nyhedsudsendelser hvor der læses op fra tekst på en monitor.

- (9) **i tillæg (.3) så** kommer der altså til at være store bølger (AB, 9/11-23)

Tabel 1 viser hvor ofte der er løst fundament over for muligt løst fundament i Vores Vejr-dataene i sammenligning med hvor ofte konstruktionen forekommer i interviewdata (Heegård Petersen 2023)³.

	Vores Vejr	Interview
Nominaler	13 % (7 ud af 5)	33 %
Sætningsformede adverbialer	100 % (17 ud af 17)	93 %
Tids- og stedsadverbialer	53 % (26 ud af 49)	52 %
Andre adverbialer	58 % (7 ud af 12)	45 %

Tabel 1: Udfyldning af løst fundament over for udfyldning af fundament i Vores Vejr og i interviewdata (Heegård Petersen 2023).

Generelt set har vi ikke meget oftere løst fundament i Vores Vejr end i interviewdata. Men hvad der er slående, er at der er markant *færre* tilfælde af nominaler som løst fundament i vejrudsigterne end i interviewdataene, 13 % vs. 33 %. Hvordan kan det være?

Der er generel enighed i både den danske og den internationale litteratur om at nominaler optræder som løst fundament når der er behov for “(re)activation of referents that are assumed to entertain a low degree of accessibility in the mind of the addressee” (Westbury 2016: 35; se også Givón 2001: 265 og Lambrecht 2001: 1061 ff.), hvor der med ’lav tilgængelighed’ menes det at referenter ikke har været omtalt i et stykke tid i den løbende diskurs (fx Givón 2001: 254). En tilsvarende pointe ses hos Togeby (2003: 174), Brøcker m.fl. (2012: 27) og Jørgensen (2016: 296). Ifølge Hansen & Heltoft kan der som løst fundament kun optræde ‘tematiske led’, dvs. led der refererer til en entitet ”som så resten af sætningskernen prædiceres om” (2011: 1197). Det prototypiske temaled er et identificerbart subjekt, i bestemt form;

³ Sætninger hvor det ikke normalt regnes for muligt at have løst fundament, er sætninger der starter med lette led. Kategorien ’Andre adverbialer’ omfatter fx *som sagt, heldigvis, ellers, med sig, generelt, sådan her* og *i tillæg*.

ubestemt form koder “ikke-identificerbarhed” (s. 1197) og er derfor ikke oplagt som tematisk led, der kan optræde som løst fundament. En undtagelse er generiske, ubestemte nominaler, som er “deskriptive og almene” (s. 1839).

Det lidt overraskende lave antal nominaler som løst fundament i Vores Vejr kan således forklares ved at nominalsyntagmer i sætningsspidsen enten ofte er ubestemte, eller at de *ikke* bruges som ’langdistancereference’, altså at deres referent er indlysende til stede i den nære kontekst, og at der derfor ikke er et diskursivt behov for løst fundament. Af 52 nominale subjekter er 13 ubestemte, og ingen af dem optræder som løst fundament, fx

- (10) fredag byder på mange skyer også regn (TM, 11/10-23)
- (11) en front har bevæget sig op over den sydlige del af landet (TM, 19/10-23)
- (12) flere områder med regn skal op til os (AB, 17/10-23)

Udfyldning af sætningsspidsen i Vores Vejr synes altså for nominalsyntagmer, nominale tunge led, at være præget af ’nærreference’. Medvirkende hertil er formentlig at mange referenter fremgår af grafikken. I (13) ser vi det påpegende *det her* og *sådan*. I (14) tages der udgangspunkt i et synligt satellitbillede der bl.a. viser en skydannelse som ”en gråmeleret manege”.

- (13) det her stormlavtryk med øh som øh har fået navnet BaBETT (.) (.3) (.h) tager en tur sådan (.) OP over Mellemeuropa (AB, 17/10-23)
- (14) formiddagens satellitbillede viser Danmark fra oven som en gråmeleret manege hvor skyerne igen har spillet hovedrollerne (LG, 09/11-23)

Jeg lader det være op til fremtidige studier nærmere at bestemme de diskursive forhold for hvorfor nominaler ikke gerne optræder som løst fundament, og hvorfor der på trods af denne stærke tendens alligevel er nominaler som løst fundament.

4.3 Sætningshalen

Som 'sætningshale' betragter jeg udfyldninger af pladserne N, A, tungtledsfelt og ekstraposition til højre i et sætningsskemaperspektiv. Disse pladser er undertiden bemærkelsesværdigt tunge, i (15) fx med et kraftigt udbygget nominalsyntagme (som subjektsprædikatív), i (16) med en syntaktisk kompleks tilføjelse til styrelsen i præpositionssyntagmet *af stærk storm* plus to koordinerede ledsætninger i A-feltet og i (17) med en komplekst opbygget attribut til kernen *dem* i et pronominalsyntagme (i en kløvningskonstruktion, ... *det er altså dem* ...).

(15) det er **nogle højtliggende slørskyer (.3) (.h) som kan give lidt sløret skydække (.3) (.h) og måske også en enkelt lille halo på himlen som man også har set de seneste par (.) dage** (AB, 17/10-23)

(16) det betyder at øh der kan komme vindstød **af stærk storm måske endda (.3) (.h) også øh orkanstyrke (.) (.h) stedvis henover den sydlige del af landet MENS vandstanden kulminerer (.) (.h) og mens det bare (.) ER (.) SILende regn (.) i store dele (.) af det sydlige (.3) Danmark** (TM, 19/10-23)

(17) og de her linjer der ligger tæt (.3) (.h) det er altså **dem (.3) der afgør (.3) (.h) at det er ø:h r- (.3) rigtig (.) blæsende vejr med en frisk til hård vind (.) op til kuling måske med vindstød af STORMstyrke (.3) (.h) øh henover især den sydlige del (.) af (.) landet** (AB, 17/10-23)

Ingen af ytringerne er ugrammatisk eller anakolutiske, de hænger sammen syntaktisk. Indholdsmæssigt kan de derimod siges at være overbelæssede som enkelttytringer. I hvert fald hvis idealet er en traditionelt velformet syntaks med afgrænset betydningshelhed, og hvor sætningens finitte verbal og dets faste led afgrænser den handling, proces, tilstand osv. som sætningen omhandler, og verbalets bøjning "præcisere[r] og forankre[r] en sætnings betydning i forhold til kommunikationssituationen" (Hansen & Heltoft 2011: 195). Dette

ideal ser ikke ud til at være påtvingende i denne talesprogsgenre, man kan fortsætte sætningen 'derudad', ser det ud til. Thøgersen & Heegård Petersen (u.u.) gør samme iagttagelse og foreslår at man "kunne få den tanke at det er mediet der styrer [...] syntaksen. Når modtageren tilbydes en multimodal tekst (bestående af både billede og lyd) [...] behøver grammatikken ikke traditionelt set velformet syntaks for at bære betydningen.". En del af registret for tv-vejrudsigter er således mulighed for (særdeles) lange sætningshaler afstedkommet af den kommunikative interaktion med det visuelle.

4.4 Pauser

Pauser kan optræde overalt i ytringerne og foran og i alle typer syntagmer. De synes dog fortrinsvis at optræde mellem ytringer, dvs. fungere som syntaktiske grænser, foran indholdstunge eller vigtige ord til højre i sætningskemaet, eller til sidst i en indholdssekvens, fx:

- (18) (.4) men i morgen starter det som sagt med regn mod nordvest (.) senere mod sydøst
og så klarer det op mod nordvest [...]
(.) så bliver det betydeligt køligere torsdag
(.) til gengæld så: klarer det op og bliver stort set tørt måske en enkelt byge men ellers stort set tørt torsdag
(.4) til gengæld så bliver fredag temmelig våd
der passerer så en NY koldfront med en masse regn og
(.4) lidt højere temperaturer
og så sker det samme igen (.4) køligere men med mere klart vejr (.) på (.) lørdag (MJ, 10/10-23)
- (19) (.3) og det trækker altså både (.) VAND ind
og det giver altså også (.3) MEterHØje bølger
ifølge de seneste prognoser så kan det her sammen med MEterhøje bølger (.3) sende vandstanden op på en (.2) 240 til 260 centimeter (.) herinde i de sønderjyske fjorde
og indover det (.2) sådan sydfynske (.) øhav
(.) og længere ude (.) her i Østersøen der kan (.) vandstanden nå op omkring 120 til (.3) 140 centimeter
over (.) dagligt (.) vande (AB, 16/10-23)

Begge eksempler viser at nye ytringer gerne, men ikke altid indledes med en pause (for læsevenlighedsens skyld har jeg her indsat ny linje for hver ytring). Især i (18) ser vi at pauser bidrager til kodningen af ny information, de optræder foran led i indholdsfeltet, N- eller A-positionerne iht. sætningsskemaet, og i (19) endda sammen med ny information der er kodet med fremhævende tryk. En fagfællebedømmer gør opmærksom på et parallelt fænomen i interaktionelt talesprog hvor pauser kan tolkes som at afsender giver modtager mulighed for at sige noget, og fagfællebedømmeren foreslår for disse monologiske data at taleren med pauserne giver seerne mulighed for at orientere sig før det næste, nye indhold udtrykkes.

Endelig ser vi sidst i begge eksempler at pauser optræder i et syntagma, med den selvfølgelige konsekvens at taletempoet sænkes – som signal til at et indholdselement har nået sin afslutning.

4.5 Det emneskiftende smask

I forbindelse med pauser kan der undertiden optræde en smasklignende lyd. *Den Danske Ordbog* definerer 'smaske' som at 'frembringe slubrende lyde' og 'slubre' som at '[under indtagelse af noget flydende] suge luft ind så der fremkommer lyde'. I denne sammenhæng finder jeg det dog mere passende at definere 'smask' som en bilabial eller alveolær ejektiv sproglyd (en kliklyd), der iht. IPA-konventionerne vil kunne noteres [Ø] eller [!]. Smasket er mere eller mindre hørbart, formentlig som en effekt af artikulationsstyrke og mikrofonplacering, og det er til stede hos alle fire vejrværter i alle otte udsendelser.

Som sagt optræder smasket i forbindelse med pauser, og evt. også sammen med en indånding, men smasket optræder kun ved de pauser der holdes ved emneskift eller ved sektionsskift, fx:

- (20) ind over os og ned over os (.3) (.h) i løbet af nattetimerne
(.) **[smask]** (.3) (.h) men det begynder også stille og roligt at klare op (.) nordfra og så bliver det altså køligst i Vendsyssel (.) hvor vi godt kan komme ned omkring en to-tre graders (.) varme i de tidlige (.) morgentimer (.) **[smask]** (.6) (.h) i morgen der vil den her opklaring nå ned over en stor del af landet (AB, 17/10-23)

- (21) noget tykkere skyer og den varmfront (.4) (.h) som lå derude som altså ligger inde over os i øjeblikket (.) [smask] (.4) (.h) så hvis vi ser på sådan lige hvad der sker (.) i: det næste døgn's tid så ligger der altså en varmfront over os nu (MJ, 10/10-23)
- (22) (.h) ja (.) tak for det (.4) [smask] (.8) (.h) jeg kommer til at gå: LIDT (.) mere i detaljen omkring det voldsomme vejr der venter dele af Danmark i morgen men jeg har OGSÅ en HELT almindelig vejrudsigt for de landsdele (.) der bare får (.) efterårsvejr (.8) [smask] (.7) (.h) lad os tage et øh kig på det der kommer til at ske i morgen med fokus med det der kommer til at SKE omkring den vestlige del a:f Østersøen (TM, 19/10-23)
- (23) på den anden side af den her weekend begyndelsen af den nye uge SER det dog ud til at der efterhånden bliver (.) (.h) mere plads til solen (.4) [smask] (.h) så vidt Vores Vejr mine venner nu er det tid til at hygge videre i selskab med Nola og Christian og Aftenshowet (LG, 26/10-23)

I (20)-(21) og ved det andet smask i (22) sker der et lokalt emneskift, nemlig fra et vejrelement i udsigten til et andet. I (23) og ved det første i (22) har vi at gøre med sektionsovergange, i (23) til overlevering til Aftenshowet, og i (22) efter velkomsten, hvor der takkes for overleveringen *fra* TVA Nyheder.

Smasket som her defineret kan formentlig ses som en udløsning af en form for fysisk anspændthed i en performancerolle (på live tv), især når vi har at gøre med de længere pauser ved sektionsskift, hvorfor det samforekommer med hørbare indåndinger: 'NU starter jeg på min længere tale efter en pause, og så skal jeg lige trække vejret godt ind'. Smasket kan også observeres i andre nyhedsudsendelser hos både studieværter og reportere, men sjældent (synes jeg) i fx DR TV's *Debatten* eller i live sportskommentering. Og pointen er at det ikke optræder tilfældigt i nyhedsudsendelser; det optræder ikke ved alle indåndinger eller ved alle pauser, og det er herved at det kandidater til ikke kun at være et resultat af en fysiologisk indstilling af taleorganerne

men også være en art sprogligt tegn for emneskifte – som bidrager til registret for den mundtligt formidlede tv-vejrudsigt.

5. Konklusion

Artiklen har argumenteret for en række træk som del af det sproglige register for mundtligt formidlede vejrudsigter. Udgangspunktet har været sprogbrugen i to sektioner i den udbyggede tv-vejrudsigt Vores Vejr på DR TV. Det er vigtigt at være opmærksom på at jeg ikke påstår at de her behandlede træk og mønstre *kun* findes i vejrudsigter. Yderligere studier af mediesprog vil med sikkerhed vise dette (og pege på andre mediesproglige særtræk), om end sætningsækvivalenterne og de lange sætningshaler kunne kandidere til at være begrænsede registerspecifikke. Når jeg med gennemgangen af de udvalgte træk hævder at have givet et indblik i et vejrudsigtsregister, er det således ud fra tanken at det er samforekomsten af disse træk der etablerer registret, sammen med leksikalske og frasale træk i form af de mange meteorologiske fagord (jf. Jensen 1985 og Sandager Sørensen 2013), faste vendinger som fx (*regn*) *af og til* og *der kan ventes*, og hyppige kollokationer med stedsangivelser som *i den østlige del* og *i de hjemlige farvande*. Det må være op til supplerende studier om Vores Vejr er noget særligt, eller om de samme træk eller de samme grupperinger af vejrudsigtstræk kan findes i andre tv-formater. Jeg tillader mig at gætte på at de kan findes, men lader mig gerne overbevise om noget andet.

Litteratur

- Becker-Christensen, Christian (2010). *Nudansk syntaks. Indføring i dansk sætningsgrammatik og sætningsanalyse*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Blom, Jonas (2009). *Mediesyntaks. Om sætningskompleksitet og talesprog på DR og TV 2*. Ph.d.-afhandling, Syddansk Universitet.
- Blom, Jonas (2011). Syntactic Complexity in Danish Radio News. *Nordicom Review*, 32(1), 93-109. DOI: <https://doi.org/10.1515/nor-2017-0107>
- Brøcker, Karen Kiel, Hamann, Magnus G.T., Jørgensen, Maria, Biering Lange, Simon, Mikkelsen, Nicolas H. & Steensig, Jakob (2012). Samtalesprogets grammatik. Fire fænomener og nogle metodiske overvejelser. *NyS, Nydanske Sprogstudier*, 42, 10-40. DOI: <https://doi.org/10.7146/nys.v42i42.13672>

- Den Danske Ordbog <https://www.ordnet.dk/ddo>
- Givón, Talmy (2001). *Syntax - An introduction II*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Hansen, Erik & Lars Heltoft (2011). *Grammatik over det danske sprog. Bind 1-3*. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.
- Heegård Petersen, Jan (2023). En kvantitativ-distributionel syntaktisk analyse af ekstraposition til venstre. *Ny forskning i grammatik* 30, 201-218. DOI: <https://doi.org/10.7146/nfg.v1i30.137961>
- Heltoft, Lars, Skaftø Jensen, Eva, Mørch, Ida E. & Schack, Jørgen (2020). *Grammatiske termer* (Dansk Sprognævns skrifter 50). Børgense: Dansk Sprognævn.
- IPA, International Phonetic Alphabet: <https://www.internationalphoneticalphabet.org/ipa-sounds/ipa-chart-with-sounds/#ipachartstart>
- Jensen, Leif (1985). *Vejrudsigten og den sproglige usigtbarhed: rapport om et forsøg med sproglig rådgivning på Meteorologisk Institut*. Roskilde: Institut for Uddannelsesforskning, Medieforskning og Videnskabsteori, Roskilde Universitetscenter.
- Jørgensen, Henrik (2014). Brugen af fundamentfeltet hos flersprogede børn i Århus Vest. I Inger Schoonderbeek Hansen, Tina Thode Hougaard & Peter Widell (red.), *14. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog* (s. 187-200). Århus: Aarhus Universitet.
- Jørgensen, Henrik (2016). Doubling left syntactic positions in Danish. I Sten Vikner, Henrik Jørgensen & Elly van Gelderen (red.), *Let Us Have Articles betwixt Us: Papers in Historical and Comparative Linguistics in Honour of Johanna L. Wood* (s. 281-298). Århus: Afdeling for Engelsk, Institut for Kommunikation og Æstetik, Aarhus Universitet.
- Lambrecht, Knud (2001). Dislocation. I Martin Haspelmath, Ekkehard König, Wulf Oesterreicher & Wolfgang Raible (red.), *Typology and language universals* (s. 1050-1078). Berlin: Walter de Gruyter.
- Puggaard, Rasmus (2019). Flexibility of frequent clause openers in talk-in-interaction: *Det* 'it, that' and *så* 'then' in the prefield in Danish. *Nordic Journal of Linguistics*, 42(3), 1-37. DOI: <https://doi.org/10.1017/S00332586519000088>
- Salomonsen, Steen (1990). *Vejrudsigten. Sekvens. Filmvidenskabelig årbog 1990*. Københavns Universitet. [Updateret]
- Sandager Sørensen, Søren (2013). *Sproget og dets situation i vejrudsigter på dansk tv*. Universitetsopgave, Aarhus Universitet.
- Tøgeby, Ole (2003). *Fungerer denne sætning? Funktionel dansk sproglære*. København: Gad.
- Thøgersen, Jacob & Heegård Petersen, Jan (u.u.). Solskin fra Vestegnen flytter sig gradvist vestover. Genre, register og mundtlighed i vejrudsigten.
- Westbury, Josh (2016). Left dislocation: a typological overview. *Stellenbosch Papers in Linguistics Plus*, 50, 21-45. DOI: <https://doi.org/10.5842/50-0-715>

Kilder

- Vores Vejr, 10. oktober 2023; vejrvært Michael Jarnvig (MJ): https://www.dr.dk/drtv/se/vores-vejr_413124
- Vores Vejr, 11. oktober 2023; vejrvært Thomas Mørk (TM): https://www2.statsbiblioteket.dk/mediestream/tv/record/pvica_radioTV%3Adu%3A36c597a7-e775-462d-9d74-a0b66e1f47ea/query/Vores%20vejr
- Vores Vejr, 12. oktober 2023; vejrvært Michael Jarnvig (MJ): https://www2.statsbiblioteket.dk/mediestream/tv/record/pvica_radioTV%3Adu%3A559c58fa-34d9-4706-ba5b-cc76694c365d/query/Vores%20vejr
- Vores Vejr, 16. oktober 2023; vejrvært Anders Brandt (AB): https://www.dr.dk/drtv/se/vores-vejr_414389
- Vores Vejr, 17. oktober 2023; vejrvært Anders Brandt (AB): https://www2.statsbiblioteket.dk/mediestream/tv/record/pvica_radioTV%3Adu%3A83229f4b-dd2b-4775-92f8-d168b8f62ed0/query/vores%20vejr
- Vores Vejr, 19. oktober 2023; vejrvært Thomas Mørk (TM): https://www2.statsbiblioteket.dk/mediestream/tv/record/pvica_radioTV%3Adu%3A5c617751-81b4-487d-9118-905eb1580bec/query/vores%20vejr
- Vores Vejr, 26. oktober 2023; vejrvært Louise Gade (LG): https://www2.statsbiblioteket.dk/mediestream/tv/record/pvica_radioTV%3Adu%3Aa02253a7-d613-4721-85da-a7282b17b50b/query/vores%20vejr
- Vores Vejr, 9. november 2023; vejrvært Louise Gade (LG): https://www2.statsbiblioteket.dk/mediestream/tv/record/pvica_radioTV%3Adu%3A61826b5b-0e07-4cc8-b100-871cb8ff7c93/query/vores%20vejr